

Створення енергетичних кооперативів в Україні: юридичні аспекти

Пастух Анна

юрист ГО «Агентство з відновлюваної енергетики»

Селище в Україні (ЗУ «Про місцеве самоврядування» від 21 травня 1997 р.)

- Жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, формують **територіальну громаду**, яка є первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень.
- **Місцеве самоврядування** – це гарантоване право та реальна здатність територіальної громади самостійно (через місцевий референдум, загальні збори громадян, місцеві ініціативи) або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування **вирішувати питання місцевого значення**.
- Фактично засобами місцевого самоврядування територіальна громада здатна вирішувати питання місцевого значення **політичного характеру**.
- Покращувати економічне становище, здійснюючи господарську діяльність, **отримувати прибутки**, територіальна громада не може, адже не є суб'єктом господарювання (ст. 55 Господарського кодексу України).

Кооперативи в Україні (ЗУ «Про кооперацію» від 10 липня 2003 р.)

- **Кооператив** – утворюється фізичними та/або юридичними особами, які **добровільно** об'єднуються на основі членства для ведення спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення своїх економічних, соціальних та інших потреб **на засадах самоврядування**.
- **Типи кооперативів (за характером діяльності):**
 - ✓ **Виробничий** – утворюється шляхом об'єднання **фізичних осіб** для спільної виробничої або іншої господарської діяльності на засадах їх **обов'язкової трудової участі з метою одержання прибутку**.
 - ✓ **Обслуговуючий** – утворюється шляхом об'єднання **фізичних та/або юридичних осіб** для надання **послуг переважно** членам кооперативу, а також іншим особам в обсягах, що не перевищують 20 відсотків загального обороту кооперативу.
 - ✓ **Споживчий** – утворюється шляхом об'єднання **фізичних та/або юридичних осіб** для організації торговельного обслуговування, заготівель сільськогосподарської продукції, сировини, виробництва продукції та надання інших послуг з метою задоволення споживчих потреб **його членів**.

Кооперативи в Україні (ЗУ «Про кооперацію» від 10 липня 2003 р.)

- **Особливості та переваги членства в кооперативах:**
 - добровільний вступ та безперешкодний вихід;
 - обов'язкова трудова участь членів виробничого кооперативу;
 - рівне право голосу під час прийняття рішень (один член – один голос);
 - одержання кооперативних виплат та виплат на паї;
 - одержання паю у разі виходу з кооперативу в порядку і в строки, визначені статутом;
 - відповідальність за зобов'язаннями кооперативу в межах внесеного паю;
 - можливість отримання поворотної чи безповоротної фінансової допомоги.

Кооперативи в Україні (ЗУ «Про кооперацію» від 10 липня 2003 р.)

- За **напрямами** діяльності: сільськогосподарські, житлово-будівельні, садово-городні, гаражні, торговельно-закупівельні, транспортні, освітні, туристичні, медичні тощо (**невичерпний перелік**).
- Кооперативи мають право провадити будь-яку господарську діяльність, передбачену статутом і не заборонену законом.
- Фактично чинне законодавство **дозволяє** створення енергетичних кооперативів в Україні, однак спеціальне регулювання їх діяльності відсутнє.
- **Загальний порядок** створення кооперативу:
 - прийняття рішення установчих зборів про створення кооперативу та затвердження його **Статуту** (який має містити вичерпний перелік видів діяльності кооперативу).
 - проведення його державної реєстрації в порядку, передбаченому Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 р.
 - реєстрація в контролюючих органах.

Кооперативи в Україні (ЗУ «Про кооперацію» від 10 липня 2003 р.)

- Створення **органів управління** кооперативу – Загальні Збори, Правління, Виконавчий директор, Спостережна комісія, Ревізійна комісія (ревізор).

- Формування **фондів**:

1) пайовий фонд - формується за рахунок паїв членів кооперативу.

Пай – майновий **поворотний** внесок члена кооперативу, який здійснюється шляхом передачі кооперативу майна, в тому числі грошей, майнових прав, а також земельних ділянок.

2) неподільний фонд формується за рахунок вступних внесків та відрахувань від доходу кооперативу.

Вступний внесок – грошовий чи інший майновий **неповоротний** внесок, який зобов'язана сплатити особа у разі вступу до кооперативу.

3) резервний фонд для покриття можливих збитків та **спеціальний фонд** для забезпечення статутної діяльності.

Енергетичні кооперативи в Україні

- Безпосередня господарська діяльність енергетичного кооперативу може передбачати:

✓ заготівлю сировини (без отримання ліцензії):

- **сільськогосподарської** – заготівля та обробка залишків та відходів від ведення сільськогосподарської діяльності, вирощування енергетичних культур – для здійснення якої необхідні, як правило, землі сільськогосподарського призначення.

Землі кооперативу – формуються за рахунок пайових внесків членів у формі земельних ділянок, отримання у оренду та придбання у власність.

- **деревної** – спеціальний дозвіл на використання лісових ресурсів, використання відходів деревообробки.

Кооперативи можуть скористатися правом реалізувати товари та надавати послуги за цінами і тарифами, що встановлюються на договірних засадах, **окремо** для членів кооперативу та інших осіб.

Енергетичні кооперативи в Україні

✓ виробництво та постачання теплової енергії:

- будівництво теплогенеруючих об'єктів на землях енергетики;
- необхідність створення або підключення до теплових мереж;
- отримання ліцензії на виробництво та постачання теплової енергії;
- затвердження тарифів Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

✓ виробництво та постачання електричної енергії:

- використання земель енергетики;
- підключення до мережі;
- отримання ліцензії (для обладнання, що виробляє електричну енергію з використанням альтернативних джерел встановленої потужності не менше 10 МВт);
- продаж електричної енергії на Оптовому ринку електричної енергії України за «зеленим» тарифом.

Енергетичні кооперативи в Україні

- **Бар'єри** при створенні та діяльності енергетичних кооперативів в Україні:
 - ✓ наявність великої кількості **нетотожних** правових норм, що регулюють загальний порядок створення та діяльності кооперативів – ЦК, ГК, ЗУ «Про кооперацію», ЗУ «Про сільськогосподарську кооперацію», ЗУ «Про споживчу кооперацію».
 - ✓ складність у виборі **типу** при створенні енергетичного кооперативу:
 - виробничий (лише фізичні особи, обов'язкова трудова участь, мета отримання прибутку);
 - обслуговуючий (фізичні та/або юридичні особи, надання послуг переважно членам кооперативу, без мети отримання прибутку);
 - споживчий (фізичні та/або юридичні особи, заготівля сільськогосподарської продукції, сировини, виробництво продукції, лише члени чи інші особи, без мети отримання прибутку).
 - ✓ необхідність **затвердження** тарифів та отримання ліцензій.

Енергетичні кооперативи в Україні

Пропозиції для налагодження діяльності енергетичних кооперативів в Україні:

- **узгодження** норм чинних законів, що регулюють діяльність кооперативів, прийняття єдиної термінології.
- впровадження **визначеного** правового статусу енергетичних кооперативів, для чого на законодавчому рівні встановити:
 - ✓ основні види діяльності енергетичних кооперативів;
 - ✓ спеціальний **тип** для енергетичних кооперативів (фізичні та юридичні особи, заготівля сировини, виробництво та постачання енергії, послуги не лише членам, а й іншим особам, мета отримання прибутку);
- забезпечення **особливого** становища енергетичних кооперативів (без затвердження тарифів, тимчасове звільнення від податку на прибуток).
- державне **стимулювання** створення та діяльності енергетичних кооперативів (компенсація частини вартості будівництва теплових мереж та встановлення генеруючого обладнання).

Дякую за увагу!

Пастух Анна

ГО «Агентство з відновлюваної енергетики»

pastukh@rea.org.ua

<http://www.rea.org.ua>

